

TÉMATICKÉ OKRUHY OTÁZEK K MAGISTERSKÉ STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠCE Z GEOGRAFIE PRO PODZIM 2012

Okruhy otázek státní závěrečné zkoušky z předmětu Zeměpis s didaktikou se skládají ze tří částí, které odpovídají skladbě předmětů v navazujícím magisterském studiu. Okruhů je celkem 25.

Příprava probíhá s pomocí atlasu. U odpovědí studenti atlas rovněž používají.

Otázky se skládají ze tří částí (a, b, c):

1. Část a – tvoří okruhy z didaktiky geografie, které mají pedagogicko-psychologickou část a část praktickou, která se týká zpracování konkrétního tematického celku.
2. Část b – tvoří okruhy z předmětů regionální geografie Evropy, Asie a Afriky. Ameriky, Austrálie a Oceánie a polárních oblastí. České republiky.
3. Část c – tvoří okruhy z předmětů Nauka o krajině, Politická geografie a Aplikovaná geografie.

Zásady pro přípravu na otázky:

1. **Stručný sylabus otázky.**
2. **Vymezení odborného obsahu.**
3. **Seznam použité literatury.**
4. **Seznam map.**

**TÉMATICKÉ OKRUHY OTÁZEK K MAGISTERSKÉ STÁTNÍ ZÁVEREČNÉ
ZKOUŠCE Z GEOGRAFIE PRO PODZIM 2012**

1.

A. Moderní informační technologie ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů*

B. Česká republika: Vliv přírodních podmínek na vývoj průmyslu ČR v 19. a 20. století, zákonitosti jeho rozmístění.

- *vysvětlí, které přírodní faktory jsou lokalizačními faktory jednotlivých odvětví průmyslu na území ČR v jednotlivých obdobích industrializace a doloží vše na příkladech*

C. Vyložte pojem krajina. Vysvětlete definice a popište základní vlastnosti krajiny.

- *uvede základní charakteristiky krajiny, jejich vzájemné vztahy, diferenciací faktory a hierarchické systémy*

2.

A. Využití atlasů ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii*

B. Severní Amerika: Vymezení regionu, kolonizace. Přírodní a lidské zdroje, jejich vliv na vývoj a rozmístění hospodářství v regionech Kanady a USA. Postavení regionu ve světové ekonomice a politice.

- *zdůvodní vymezení regionu, vysvětlí vliv kolonizace a vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních a nevýrobních aktivit, charakterizuje význam a vliv regionu na světovou ekonomiku a politiku*

C. Vysvětlete teritoriální diferenciaci krajinné sféry Země na jednotlivých úrovních a příčiny jejího členění. Doložte na konkrétních příkladech.

- *popíše jednotlivé úrovně diferenciaci, diferenciací kritéria, dokumentuje na příkladech na všech úrovních a zdůvodní role faktorů*

3.

A. Zásady a využití projektové výuky v zeměpise. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí*

B. Česká republika: Výhody a nevýhody vyplývající z polohy území ČR, jeho tvaru a velikosti.

- *po jednotlivých přírodních složkách s ohledem na polohu a vlastnosti území ČR a okolí posoudí kladné a záporné stránky lokalizace ČR*

C. Uveďte typy současné krajiny – od přírodní po technizovanou. Vysvětlete na příkladech z České republiky.

- *definuje typy současné krajiny, doloží je rámcovými příklady (ne pouze 1) a najde reprezentativní exempláře na území ČR*

4.

A. Učební pomůcky v zeměpisném vzdělávání. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovnává podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy*

B. Ostrovní oblasti Evropy: výčet regionů. Politická příslušnost. Poloha, přírodní podmínky a jejich vliv na hospodářství a rozmístění obyvatelstva.

- *zdůvodní vymezení regionů, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních aktivit průmyslu a zemědělství*

C. Vysvětlete pojem invariant. Popište čtveřici základních struktur současné krajiny, a dokumentujte je na příkladech.

- *předvede definici invariantu a dokumentuje jeho základní vlastnosti na čtyřech typech krajinných struktur s jejich třemi aspekty a všechny kombinace doloží příklady a nastíní příklady procesů, které tyto struktury a invariant udržují*

5.

A. Terénní výuka v zeměpise – regionální kabinet. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu*

B. Makroregiony světa: vysvětlete různé přístupy k jejich vymezení a doložte na konkrétních příkladech.

- *pomocí základních metod regionální geografie popíše vznik vybraného makroregionu světa a nastíní současné problémy makroregionu.*

C. Vysvětlete na příkladu pojem fyzicko-geografická regionalizace. Význam a použití krajinné mapy. Vznik kulturní krajiny.

- *popíše jednotlivé způsoby, směry a metody FGR, definuje její výsledek, popíše obsah krajinných map (přírodní i současné krajiny) na jednotlivých úrovních diferenciací krajinné sféry Země, vyloží na příkladech procesy vedoucí ke vzniku nové kulturní krajiny*

6.

A. Strukturní prvky učebnic zeměpisu – kritéria pro výběr učebnice zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit*

B. Regiony západní a střední Evropy ((Britské ostrovy, Atlantická Francie, hercynská Evropa, alpsko-karpatská oblast). Vymezení regionu. Srovnání přírodních podmínek, zemědělského a průmyslového potenciálu západo- a středoevropských zemí s odrazem na ekonomiku a životní úroveň.

- *zdůvodní vymezení regionů, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních aktivit průmyslu a zemědělství*

C. Geopolitické koncepty a jejich implikace v současném světě.

- *vysvětlí, jak geopolitika ovlivňuje hospodářství ČR, uvede příklady*

7.

A. Klíčové dovednosti učitele zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)*

B. Subsaharská Afrika: Aspekty vymezení regionu, ekonomický a politický vývoj regionu ve vztahu k historickému vývoji a přírodním podmínkám.

- *identifikuje aspekty pro vymezení regionu Subsaharská Afrika a porovnejte odlišný vývoj ekonomického a politického vývoje v jednotlivých subregionech*

<p>C. Politická mapa světa a její vývoj. - <i>uveďte hlavní vývojové etapy vzniku státních útvarů</i></p>
8.
<p>A. Bloomova taxonomie kognitivních cílů. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák - <i>porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost</i></p> <p>B. Polární oblasti: Vymezení regionu. Geografické srovnání Arktidy a Antarktidy (s ohledem na polohu, přírodu, ekonomiku, politiku a objevování). - <i>zdůvodní vymezení regionů, srovná regiony s ohledem na jejich specifika</i></p> <p>C. Geografické a historické aspekty vývoje českého státu. Pozice českého státu ve světových společenstvích. - <i>popíše, analyzuje základní aspekty utváření českého státu. Porovná hlavní výhody a nevýhody samostatného státu a nastíní současné světové integrační tendence českého státu.</i></p>
9.
<p>A. Zeměpis a vzdělávání pro budoucnost. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák - <i>lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny</i></p> <p>B. Regiony jižní Evropy (Pyrenejská oblast, Apeninská oblast, Balkán): Vymezení regionů. Přírodní podmínky Jižní Evropy (mimo JV Evropy) a jejich vliv na hospodářský a kulturní vývoj a rozmístění obyvatelstva. - <i>zdůvodní vymezení regionů, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních aktivit průmyslu a zemědělství</i></p> <p>C. Politicko-prostorová organizace společnosti. Stát – znaky, typy a druhy států. - <i>doloží na konkrétních příkladech</i></p>
10.
<p>A. Funkce výtvarného projevu ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák - <i>prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů</i></p> <p>B. Česká republika: regionálně-geografické aspekty trhu práce po roce 1990 (vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti, aktivní politika zaměstnanosti, regionální diference). - <i>zdůvodní příčiny vývoje situace na trhu práce, vymezí území se specifickým vývojem</i></p> <p>C. Proměny konceptu teritoriality na: lokální, regionální, státní, supranacionální a globální teritorialita. - <i>popíše proměny konceptu teritoriality, uvede příklady.</i></p>
11.
<p>A. Geografické standardy. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák - <i>hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu</i></p> <p>B. Islámský svět v Africe: Aspekty vymezení regionu, ekonomický a politický vývoj regionu ve vztahu k současné politické a ekonomické situaci. - <i>na příkladu islámské části severní Afriky identifikuje klíčové aspekty hospodářského a kulturního vývoje</i></p>

C. Národ, národní identita, nacionalismus versus separatismus a regionalismus.

- *definuje jednotlivé pojmy vedoucí ke vzniku samostatných států světa a ke každému uvede konkrétní příklady vybraného státu světa.*

12.

A. Mezipředmětové vazby. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států*

B. Geografická charakteristika Ruska a států SNS. Vymezení dílčích regionů. Přírodní podmínky regionů a jejich vliv na hospodářský a kulturní vývoj a rozmístění obyvatelstva.

- *zdůvodní vymezení regionů, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních aktivit průmyslu a zemědělství, provede lokalizaci skutečností*

C. Identifikujte a charakterizujte jádrové a periferní oblasti ve světě a v České republice.

- *uvede hlavní důvody nerovnoměrného regionálního rozvoje a nastíní uplatnění modelových prostorových teorií na vybraném regionu ČR.*

13.

A. Metody výuky v zeměpise. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům*

B. Střední Amerika: Srovnání přírodních podmínek pevninské a ostrovní Střední Ameriky. Vliv přírodních podmínek na ekonomickou strukturu a rozmístění obyvatelstva.

- *zdůvodní vymezení regionu a vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních a nevýrobních aktivit průmyslu a zemědělství, srovná přírodní podmínky v jednotlivých částech oblasti*

C. Geografie integrace – geografické, ekonomické a politické aspekty integračních procesů.

- *charakterizuje základní aspekty vzniku integračních seskupení a uvede příklady integračních tendencí ve vybraném makroregionu světa.*

14.

A. Pracovní listy ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa*

B. Transformační procesy balkánských zemí posledních 20 let.

- *uvede hlavní historicko-geografické aspekty vzniku samostatných států balkánského regionu a nastíní hlavní nacionalistické a separatistické tendence ve vybrané balkánské zemi.*

C. Geografie voleb – druhy a typy volebních systémů. Uplatnění voleb ve společenském životě.

- *vymezí pojem geografie voleb, popíše uplatnění voleb ve společenském životě a doloží vliv volebních činností na politickou situaci vybraného státu světa.*

15.

A. Mezinárodní charta geografického vzdělávání. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa*

<p>B. Česká republika: Transformace hospodářství ČR po roce 1989. - charakterizuje příčiny a průběh transformace v jednotlivých odvětvích národního hospodářství a jejich vliv na současný stav hospodářství</p> <p>C. Globální problémy lidstva, jejich geografické příčiny a důsledky. - charakterizuje globální problémy lidstva a doloží jejich příčiny a důsledky na konkrétním případě</p>
16.
<p>A. Filosofie RVP a tvorba ŠVP. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák - zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich</p> <p>B. Austrálie: Fyzickogeografická regionalizace Austrálie. Vliv fyzickogeografických regionů na strukturu osídlení a vývoj hospodářství. - zdůvodní vymezení regionu, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních a nevýrobních aktivit</p> <p>C. Vývoj územně správního členění ČR ve 20. století. - popíše vznik vyšších územně-správních celků a porovná výhody či nevýhody administrativního členění ČR</p>
17.
<p>A. Využití her ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák - rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu</p> <p>B. Jižní Amerika: Vymezení regionu. Fyzickogeografická regionalizace Jižní Ameriky. Vliv přírodních podmínek jednotlivých regionů a jejich vliv na ekonomický vývoj. - zdůvodní vymezení regionu, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních a nevýrobních aktivit</p> <p>C. Charakteristika a význam regionální politiky v ČR. Strategie regionálního rozvoje ČR. - vysvětlí význam regionální politiky a popíše základní aspekty Strategie regionálního rozvoje</p>
18.
<p>A. Místní krajina ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák - vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy</p> <p>B. Česká republika: Doprava ve středoevropském regionu a úloha i postavení ČR. - popíše postavení ČR v jednotlivých dopravních sítích, výhody a nevýhody vyplývající z pozice v síti</p> <p>C. Teoretická východiska hospodářské a sociální soudržnosti v Evropské unii. Vliv politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU na rozvoj regionů ČR. - definuje teoretická východiska politiky HSS a určí jejich vliv na rozvoj regionů ČR. Uvede praktické dopady na rozvoj.</p>
19.
<p>A. Internet ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák - posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel</p> <p>B. Identifikujte a popište významné hospodářské regiony Japonska a Číny.</p>

- identifikuje a popíše hlavní hospodářské regiony Japonska a Číny

C. Vývoj využití krajiny České republiky po roce 1945.

- odvodí vývojové trendy vývoje hlavních forem využití ploch (les, TTP, orná půda, zástavba, vodní plochy) v jednotlivých hlavních typech přírodního prostředí a vůči poloze centra

20.

A. Hodnocení vědomostí a dovedností v zeměpise. Charakteristika základních způsobů zkoušení. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák
- porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin

B. Jižní Asie: geografické aspekty vymezení regionu. Komplexní geografická charakteristika Indie.

- vymezí region jižní Asie a na příkladu Indie identifikujte a popište jádrové a periferní oblasti

C. Problémové regiony České republiky.

- vymezí regiony, charakterizuje základní problémy a nástroje řešení

21.

A. Současné učebnice zeměpisu pro základní školy, jejich obsah, kvalita a kritéria hodnocení. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák
- aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny

B. Islámský svět – asijská část: Aspekty vymezení regionu, ekonomický a politický vývoj regionu ve vztahu k historickému vývoji a přírodním podmínkám.

- vzhledem k historickému vývoji vymezí stěžejní hospodářská centra a kulturní regiony asijské části islámského světa, identifikuje klíčové aspekty minulých a současných krizových situací

C. Prostorové a krajinné plánování v ČR a jeho geografické důsledky pro rozvoj regionů.

- definuje základní formy teritoriálního plánování v ČR, jejich vzájemné vztahy a legislativní postavení, úrovně plánování, řešené otázky, výstupy plánování, prezentace výsledků

22.

A. Pedagogický výzkum v didaktice zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy

B. Jihovýchodní Asie: Vliv kolonizace na současný stav regionu JV Asie.

- objasní vliv kolonizace a přírodních podmínek na současný hospodářský profil jihovýchodní Asie

C. Geografická charakteristika místní krajiny (místa bydliště).

- popíše typy krajiny v místě bydliště na topické či chorické úrovni tak, aby bylo zřejmé, jak jednotlivé přírodní složky krajiny spolu souvisejí a jaký nacházejí odraz v současné krajině

23.

A. Klíčové dovednosti učitele zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit

B. Česká republika: Komplexní geografická charakteristika vybraného kraje ČR.

- popíše přírodní vlastnosti kraje ve vzájemných souvislostech a jejich odraz v rozmístění obyvatelstva, výroby a služeb, zhodnotí výhody a nevýhody jednotlivých faktorů a celkové polohy regionu

C. Krajinný potenciál a jeho zjišťování.

- popíše postup hodnocení území, určí formy potenciálu, rozhodne, která forma se zjišťuje a na příkladech

demonstruje jednotlivé kroky zjišťování

24.

A. Práce s talentovanými žáky ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje

B. Oceánie: Vymezení oblasti. Populace a ekonomika Oceánie.

- zdůvodní vymezení regionu, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních a nevýrobních aktivit

C. Fyzickogeografická charakteristika České republiky.

- popíše základní fyzickogeografické charakteristiky ČR a vztahy mezi nimi počínaje polohou v rámci Evropy

25.

A. Motivace ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů

B. Česká republika: Komplexní geografická charakteristika území aglomerací – ostravské, brněnské, podkrušnohorské, plzeňské s důrazem na jejich vývoj a směřování.

- zdůvodní vymezení území, zhodnotí výhody a nevýhody polohy z hlediska přírodních, ekonomických, sociálních a politických faktorů, charakterizuje a srovná vývoj s důrazem na výrobní a nevýrobní činnosti

C. Komplexní geografická charakteristika Jedovnicka.

- charakterizuje základní fyzicko- a socioekonomické charakteristiky Jedovnicka